

Ne légy hitetlen, hanem hívő!

Visszatekintés a VI. Váci Nemzetközi Gregorián Fesztiválra

Zúgnak a harangok a váci székesegyház tornyában. A tágra nyílt főkapu szárnyai hívogatóan tárják föl a dóm belsejét. A porticus oszlopaira függesztve hatalmas transzparens hirdeti: az esti szentmisével kezdetét veszi a július 3-6-ig tartó VI. Váci Nemzetközi Gregorián Fesztivál. Az ünnepélyes orgonaszó alatt hosszú sorban vonulnak be a meghívott szkölák és az asszisztencia, majd a szentélybe érve felcsendül az egyház ősi Lélekhívó himnusza, a Veni Creator Spiritus.

Így emlékszem vissza annak a szentmisének a kezdetére, amely számomra különös ajándék volt: éppen névadó patrónusom, Szent Tamás apostol ünnepe, amelyet a számomra oly kedves gregorián ének tett feledhetetlenné. Különösen megérintettek az áldozási éneknek, a communionnak szavai – „...et noli esse incredulus, sed fidelis!” (és ne légy hitetlen, hanem hívő). Mert bizony, néha erőt vesz rajtam a kishitőség. Éle még igazán a gregorián, vagy egyre inkább háttérbe szorul? Imádkozzuk-e elég gyakran a liturgiában, vagy csupán kuriózumként hallgatjuk meg egy-egy ismertebb tételét, melyek a templomokból kiszorulva a hangversenytermekbe találnak utat? Körülnéztem, és éreztem, hogy a communio szavai nekem szólnak. Bár hétköznap volt, mégis nagyon sokan eljöttek, hogy együtt imádkozzanak. Mert a gregorián ének elsősorban imádság, a római egyház évezredek alatt megszentelt, ősi, latin nyelvű, énekelt, egyszólamú liturgikus imája.

Ez alatt a néhány nap alatt sokféle módon, sok helyszínen, liturgiában és azon kívül is szinte egész nap áradt a gregorián ének. De soha nem vált pusztá műélvezetté a befogadó vagy épp együtt éneklő hallgatóság számára; a fesztivál minden pillanata átímádkozott istendicséretté magasztosult a szívekben. Nem csak az ünnepi szentmiséken, vagy a zsolozsmahórákon, hanem a szkölák hangversenyén, de talán még az előadásokon is. Ehhez nagy segítséget jelentett a latin nyelvben kevésbé járatosoknak, hogy a szervezők minden helyszínen gondoskodtak a magyar fordításokról. A gregorián énekben a szöveg a fontosabb, hisz szerves része a liturgiának; legtöbbször zsoltár s így maga is kinyilatkoztatott imádság. Akik péntek délelőtt az Althann-ház zsúfolásig megtelt nagytermében részt vettek az előadásokon, azok belepillanthattak a szkölák munkájának és a gregorián szemiológia tudományának műhelytitkaiba. Megtudhatták, hogy a gregorián tanulása nem az énekléssel kezdődik, hanem a szöveg elemzésével, hiszen csakis így juthatunk el a dallamok előadásmódjának mélyebb megértéséhez.

A jelentős számú magyar szköla mellett német nyelvterületről, a Felvidékről, de Írországból, Rómából, sőt még Japánból is érkeztek szkölák, hogy megmutassák elkötelezett munkájuk és szolgálatuk gyümölcseit. Napról napra újabb szkölák kerültek sorra, hogy a kötelező tétel mellett („Laetatus sum” graduale, magyarul: „Vígadtam, mikor azt mondták nekem, fölmegyünk az Úr házába”), amely a fesztivál mottójául is szolgált, egy-egy évközi vasárnap teljes proprium-anyagát (a szentmise énekeinek változó részeit) megszólaltassák. Így igen érdekes összehasonlításokra is mód nyílt. Az interpretálást illető különbségek nem csupán az énekesek felkészültségében vagy létszámában gyökereztek, hanem az egyes nemzetek kulturális hagyományaiban is. Mégis, az észrevehető különbségek ellenére mélyreható élményt jelentett az Egyház katolicitásának kézzelfogható megtapasztalása. A világ egymástól ennyire távol eső pontjain ugyanazt jelenti a gregorián ének: a liturgia nyelvét, a közös imádság nyelvét. Mindannyian „értettük egymás szavát” - mintha egy kicsi pünkösdi nyelvcsoda részeseivé váltunk volna. Ám a latin nyelv és a csodálatos dallamok csupán kulcs az emberi értelemhez és szívhez, az igazi egység a Szentlélek műve és ajándéka.

A ragyogó arcokból kitűnt, hogy ez a kulcs sok-sok szívet kitárt a legmagasabbrendű szépség és igazság befogadására. Sokan érezték úgy, hogy szinte megnyílt felfelé a váci dóm kupolája, kézzelfoghatóvá váltak a prefáció szavai: „...a szentekkel és minden angyallal együtt dicsőítünk Téged...”.

Köszönet a Magyar Gregorián Társaságnak és minden segítőnek a hatalmas munkát jelentő szervezésért, gondoskodásért és szeretetteljes szolgálatért. Különösképpen is Béres György atyának, aki a fesztivál megálmodója és művészeti vezetője, valamint Beer Miklós püspök atyának, a fesztivál fővédnökének, aki nem csak támogatásával, a helyszínek biztosításával segített, hanem személyes jelenlétével és kitüntető figyelmével is megtisztelt bennünket. Az eseménysorozat záróakkordjaként vasárnap 10 órakor a zsúfolásig megtelt bazilikában tartott főpapi hálaadó szentmise végén megrendítő méltósággal zúgott fel a Te Deum, megköszönve egymást és azt a sok ajándékot, amelyekkel a Jóisten elhalmozott bennünket.

Ezek a gazdagodást, lelki épülést-szépülést jelentő napok megerősítettek abban, hogy minden kishitőségem ellenére a gregorián él; fölemel, szíveket nyitogat, imádkozni tanít. Segít levetközni az egyéni hangulatokat és ráhangoldóni az Isten szavára; megérteni, hogy bizony mindez nem emberi erőfeszítés gyümölcse csupán, hanem az Ő műve.

Ahogy újból és újból éneklek halkan, magamban, tudom, nekem szól: „...ne légy hitetlen, hanem hívő, alleluja!”